

SECRET

DECLASSIFIED AND RELEASED BY
CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
SOURCE METHOD EXEMPTION 3B2B
NAZI WAR CRIMES DISCLOSURE ACT
DATE 2007

MEMORANDUM FOR RECORD

SUBJECT: Yuri KOSSACH - Meeting between Subject and AEGASSOWARY/2 in the Home of AEGASSOWARY/4 on 24 July 1963, from 5-8 p.m.

1. The meeting was requested by Subject via telephone. A/4 was present during practically the entire conversation but took no part in the discussion. Subject arrived 5 minutes early and appeared even more nervous than he was during the first meeting with him.

2. Subject started the conversation by stating that he considers A/2 a patriot and trustworthy. He admitted having written anti-A/2 articles but not frequently and then only because it was necessary. Subject asked A/2 to help him obtain permission to go to the Soviet Union. He said that from a conversation he had with officers of the FBI, it was his understanding that they would not permit him to leave. A/2 told Subject he had no contacts at the FBI and subject replied, "Yes, I know". A/2 asked Subject whether the FBI had called him and he said that yes, to date he has been summoned eight times by them and that the last time there were 3 new men whom, unfortunately, are not at all oriented in the nationality question and they consider the USSR as one nation. The FBI officers questioned him for several hours concerning the following: (a) Subject is a Communist. (b) He publishes a pro-Communist journal. (c) He maintains contact with and is friendly with Kyzia, head of the Ukrainian delegation at the U.N. (d) His plans to travel to the USSR.

Subject told them that he is not a Communist, that the journal he edits does not take the Communist position, that it is not anti-American, that Kyzia is not a friend of his and that his visits to the Ukrainian Mission are of similar character to that of other invited Americans and that his plan to visit the Soviet Union is not unlike that of other tourists from the U. S. or Canada. In reply to the FBI's question as to his opinion of Kyzia and others at the Ukrainian Mission, Subject said they were potential defectors and the reason was because they are Ukrainians. The FBI officers finally told him that he could continue publishing his journal, that to date he has done nothing against the law and that they are interested in him personally. When A/2 asked whether he knew why the FBI was interested in him, he replied, "They want to make me an agent of theirs but I am not very suitable for this, and I tried to convince them that I would be of no use to them because I am not trusted at the (Ukrainian) Mission and members of the Mission discuss nothing in my presence which would be of interest."

3. Regarding his trip to the Ukraine, Subject said he has an invitation from the Union of Ukrainian Writers, from the Association for Cultural Exchanges and from Dayterko, editor of Vitchyzna, but

SECRET

14 August 1963

that he does not have an official invitation from the Ukrainian Government, although it has been promised to him in the next few days. (From the conversation, it seemed that Subject is waiting for a paid round-trip ticket from the Government in Kiev.) He should leave by August 1, because he is scheduled to speak on August 3, at a Lvov university in connection with the 50th anniversary of the death of Lesya Ukrainka on the Subject, Lesya Ukrainka in American Literature.

4. Subject stated that he has an American passport. He was asked why he thought he would not be permitted to leave. He gave no reason, but stated that permission could be refused him at the last moment. A/2 stated this was very unlikely unless someone from the Ukrainian Mission is reporting on him, particularly since there are so many spy cases these days. Subject asked whether A/2 meant YEGOROV and A/2 said he meant him and others. Subject did not rule out the possibility that members of the Ukrainian Mission were reporting on him but he did not want to say that they were either.

5. In talking about members of the Ukrainian Mission, Subject explained that the members have various assignments, as for instance:

a. To seek out in the emigration those who had committed crimes in the Soviet Union.

b. To seek out individuals who could be blackmailed because of ties (relatives) in the Soviet Union, because of their past, etc.

c. To seek contact with more prominent individuals in the emigration, with the exclusion of political leaders. As examples he named Yu. SHERENK, ARCHIPENKO and Platon STASIUK and emphasized that he was only using them as examples. The purpose of this type of contact is to convert the individuals to the Soviet position, or at least to neutralize them. This type of mission is being conducted by the cultural attache of the Ukrainian delegation, and Subject belongs to him. This attache is not involved in espionage work. Subject agreed that there were members of the delegation who were KGB and that they could be conceivably cultural attaches.

6. Subject said that he wants very much to go to the Ukraine and add, "I have worked on this for a long time." He wants to meet with acquaintances, countrymen and relatives of his and to learn the truth from them. He wants to return (to the U.S.A.) and then he will act in accordance with his conscience. If he sees things there are bad, then he will openly say so and if on the contrary, things are good, then he will also speak openly. He would remain there only after a second visit. (When discussing this subject he also mentioned that he would best prefer to live someplace in Europe, as for instance in Italy. He has had enough. He is being pushed up against the wall here and even the Soviets don't trust him and probably will not publish the things he has written.)

SECRET

7. Toward the end of the conversation, he again brought up the subject of the FBI and said that he expected they will arrest him and put in prison. When he asked why he suspected this, he had no reply but merely mentioned that in the event of his arrest, he gave ~~that in the event of his arrest, he gave~~ instructions to the administrator of his journal to telephone A/2 and turn over to A/2 all his literary works because he has no one else here whom he trusts. A/2 suggested that Subject ought to leave a written will and Subject agreed that this was a good idea. In parting, he said he would telephone A/2 before his departure, or before his arrest.

for the Soviet Union

Additional Information

1. Subject mentioned that he had entertained in his home Kyzia, Palamarchuk and others and that the FBI questioned him about this.

2. He told the FBI that I. Yarenko of Chicago went to the USSR to negotiate trade exchanges and that the FBI gave him no problems. The FBI men commented that Yarenko would be bought by the Soviets. (Note: I. Yarenko left on 16 July for a one month's stay.)

3. Subject also reportedly told the FBI that the general public considers him a Communist, but they hear what the intelligent people have to say about him. (Note: It is possible he gave A/2's name to the FBI.)

4. Subject mentioned that he reported to Kyzia in general about his first meeting with A/2 and that Kyzia told him, "Don't bring up A/2's name in the press at the present". Subject reportedly also spoke to Kyzia about the stupid criticism in the 29 May issue of Radyanska Ukraina of V. Barka's book about The Truth of the Kobzar, published by Prolog and Kyzia was supposed to have said that those in Kiev frequently do stupid things. Subject said that Kyzia left for a vacation in the UkSSR.

5. A/2 asked whether TSURKAN also left but Subject said he did not. A/2 took this opportunity to say that Tsurkan frequently does very stupid things, as for instance he telephoned the UCCA, and invited (using an alias) one of the older employees to meet and talk with him. Later the employee told the others that the man's name was TSURKAN. Subject acknowledged that TSURKAN is a careerist and an individual who "attacks in the dark and has no scruples". He said that TSURKAN had been in Poland previously, that he is intelligent and undoubtedly would get a higher position.

6. A/2 mentioned to Subject that he might accidentally run into VKUK in Kiev. At first the name didn't seem to mean anything to Subject but he then said that he does not believe that KUK is alive and that

SECRET

if he is, it would not be convenient for him to meet anyone.

7. In parting, Subject asked A/2, "Why should you be involved in politics?". A/2 replied that when an individual devoted his entire life to one cause it is difficult to retire to the feeding of chickens. Subject agreed.

8. In general, Subject didn't want to say anything derogatory about the Soviet Union, although he listened to and didn't oppose any criticism. He spoke positively about Ukrainians at the U.N. and Ukrainian party members in the UkSSR, adding that they were "better realists than we" and that among them there could be Mazepas. (Note: Hetman I. Mazepa who betrayed the czar.)

Original Report in Ukrainian
received from ABCASSOWARY/2
on 8 August 1963.

SECRET

справа: Юрій Мосач

/зустріч М з МІ в хаті ЮІ в дні 24 липня в год. 5-8 п.

1. зустріч відбулася на тел.прохання ЮК. В часі розмови майже цілий час б. присутній МІ який не забрав голосу в розмові. - ЮК приїшов 5 хвилини і ред 5-тою і був менш неспокійний як попередньо.
2. ЮК почав розмову, як сказав, з лірики, себто що вважає МІ укр.патріотом і йому довіряє. Вправді писав також проти ~~яких~~ нього але небагато ну "й/ так було треба". Його конкретне прохання до МІ є щоб МІ поміг у справі його поїздки до ССРСР бо він зрозумів з розмови із урядовцями ФБІ що ті його не схочуть пустити. На завагу МІ що він не має контакту до ФБІ, ЮК відповів: "так, знаю". На питання чи його покликали на ФБІ, відповів що так, що дості не менше 8 разів його вже викликали й що останньо було 3-ох нових, які, нажаль, мало орієнтуються в національній проблематиці й для яких ССРСР - це одна цілість. Урядовці ФБІ переслухували його останньо кілька годин по питаннях: а/що МІ комуніст, б/видавець прокомуністичного журналу, в/ вдержує протмі контакти з його приятелем Кизєю, головою Місії УРСР при ОН, г/ його планованої поїздки до ССРСР /УРСР/. МІ доказував що він не комуніст, що журнал ним редакційно редагований не заступає комуністичних позицій а тим більше протиамериканських, що Кизя не є його приятелем і його відвідни Місії є подібного характеру як інших запрошуваних американських громадян і врешті що план його поїздки до ССРСР є подібного характеру як інших туристів з Америки чи Канади. На питання ФБІ як він оцінює Кизю й інших з Місії, МІ відповів що це потенційні перебіжчики /дефектори/. На запит як він це розуміє, ЮК відповів, бо і ні українці. Остаточо ур.ФБІ відповіли, що він може журнал собі видавати, що дості він зробив нічого протизаконного й що вони зацікавлені в ньому персонально. На запит МІ чи ЮК уточнив чому вони зацікавлені в ньому, в/ відповів: "хочуть зробити з мене свого агента а і до того не надають" і переконував їх, що з мене користі не буде, бо з Місії мені також не довіряють і не звірюються перед мною з яких питань які можуть бути інтересні.
3. Якщо йдеться про його поїздки в Україну, то він має запрошення від Спілки Письменників України, від Товариства культурних зв'язків і від Дмитерки редактора "Ітчизни", але не має ще запрошення від уряду УРСР хоча обіцяють що "на дитх одержить". / З розмови ясно виходило що ЮК їде на оплачений йогонього білет в обі сторони урядом з Києва/. Він повинен виїхати найдалше 1 серпня бо 3-го серпня має вже замовлену доповідь на львівському університеті в 50-ту річницю Лесі Українки на тему "Леся Українка в амер.літературі".

4. ЮН potwierдив що має на думку американський папсорт. Чи запит чому бої
ся що його звисліть не випустять, не має точної відповіді й відповідає
що як схочуть, то зможуть забрати в останній хвилині. Чи пробавав висл
що це мало правдоподібно хіба, що хтось з Місіді боїть на нього доносити
Оскільки, що остання є багато шпигунських справ. Чи запитав чи йдеться про
Борова і Місиді відповідь що про нього й інших. В розмові на тему донос
і немовіть до ЮН з Місиді, він остаточно прого не висловлює але як і не хоті
признати.

5. В розмові на тему праці членів Місиді, ЮН пояснив що членів Місиді мають
різні завдання а в тому: а/випшукувати сервіс емігрантів таких, які попо
нили на теренах СРСР злочини, б/випшукувати таких, яких можна б використати
до праці шпигулам, пов'язання з діями в СРСР, міншим, тощо, в/шукати кон
такту до визначених осіб з поміж емігрантів з відіємом головних політ
них діячів. Чи приймає покая прізвиська Ю.Шережа, Архипенка й Цітлана Ст
сюка зазначивши, що їх вживає для прикрасу. Цією того рока контакту є пе
реставити їх на радянські позиції або понижіше неградувати. Того ро
завдання виконує кляпурний аташе Місиді й ЮН належить до нього. Цей аташе
не займається агентурною роботою. ЮН погодився оскільки, що між членами є те
кож члени МІБ і вони можуть бути також між кляпурними аташе.

6. ЮН хоче конечно поїхати в Україну і як він висловився "я хочу на д
працював. Хочє стрінувся також зі своїми знайомими й друзями та рі
нею й від них ловитися правду. Хочє повернувся до політ поступити згідн
зі своїм сумлінням: як побачить там що, то одверто скаже, а як навпаки, то
також одверто буде вислувати. Щойно за другою подією він залишився б.
/ В розмові на цю тему також зазначив, що найкраще він залишився б жити уєс
в Європі, ніж прик. в Італії. Має вже того все розсир. Тут його вже припи
нають до стіни в тамті також йому не дуже довіряють і напевно не випшук
ють тих його творів, які він написав./

7. Прикінці розмови прашаються через поверну до теми ФДІ й Юна, що
він сподіється що його заарештують і посадять. На питання чому має
такі підозріння, прашаючи відповіді не має. Зазначив тільки що в разі його
арешту він має поручення своєму адміністратору Жарнаку, щоб той подорожні
до МІБ і щоб МІБ перебрав всю його літературну спадщину бо він нікого тут
зіпсь не має змогу мовити би. Чи зазначив, що ЮН повинен залишити Італію
записки в формі повноважності нашо ЮН погодився. Прашаються через зазнач

що він по телефону до МІБ перед відієм або перед його арештом.

додаткові інформації з розмови.

1. ЮК згадав в розмові що він приймав у себе в хаті Кизю, Лаламарчука й інших і що ФБІ питали його в тій справі,
2. Урядовцям ФБІ він згадував що Ларемко з Чикаго виїхав до СРСР щоб наладнати торговельні зв'язки й ФБІ не робило йому труднощостей. На це мав йому відповісти, що Ларемко "там куплять".
/заввага: І Ларемко виїхав 16 липня на час одного місяця побуту/
3. Урядовцям ФБІ він також мав пояснити, що "прості люди вважають його комуністом, але хай вони поговорять собі собі з деяким із інтелігентних людей і почують їхню думку про ЮК. /заввага: мабуть він міг подати ФБІ прізвисько також МЛ./
4. ЮК в розмові згадав, що він інформував коротко Кизю про першу зустріч із МЛ і що Кизя мав висловитися: "не читати тепер МЛ в пресі". ЮК мав згадати при тій нагоді також про дурну рецензію в "Радянській Україні" /з дати 29 травня пр/ на книжку В.Варки видану Прологом п.з. "Правда Кобзаря" й Кизя мав висловитися, що ті в Києві часто роблять дурниці. ЮК також potwierдив, що Кизя виїхав на відпустку в УРСР.
5. МЛ згадав був про Цуркана і чи цей також виїхав, що ЮК заперечив. При тій нагоді МЛ згадав що Цуркан поводить ся часто по дурному бо, але приладу, викликає телефоном з УКК на розмову одного старшого працівника й в телефоні подає не своє прізвисько, а опісля цей працівник говорить іншим працівникам, що це був Цуркан. ЮК признав що Цуркан це кар'єрист і людина "яка вбиває в темноті й без найменших скрупулів", що Ц. був переше в мольці, що є інтелігентний і що напевно дістане вище становище.
/про Гонтара МЛ згадав тільки що це інтел. людина./
6. МЛ згадав як що він міг би стрінутися випадково в Києві з В.Куком. З початку МЛ не орієнтувався хто це, а опісля відповів, що він не вірить, щоб Кук жив а якщо б і жив то йому не було б зручно стрічатися.
7. На працання ЮК докинув до МЛ "то нащо сам займаєш політикою". У відповідь МЛ що коли людина ціле життя присвятила одній цілі, то тільки переходить на голівлю кюрей, МЛ притакнув.
8. В загальному МЛ не хотів висловитися майже нічим проти радянського режиму хоча слухав і не опонував на критику. Про українців з місці висловлювався позитивно й загально про українців партійців в УРСР також додаючи, що вони кращі реалісти від нас і що між ними можуть бути Мазепа. /заввага: МЛ мав на думці гетьмана І.Мазепу який "зрадив" царю.